

4. Искатель Непрестанной молитвы, или Сборник изречений и примеров из книг Священного Писания и сочинений богомудрых подвижников благочестия о непрестанной молитве. – М. : Правосл. Братство иконы «Неопалимая купина», 1991. – 222 с.
5. Кухаренко В.А. Интерпретация текста / В.А. Кухаренко. – Одесса : Латстар, 2002. – 288 с.
6. Малинович Ю.М. Семантика эгоцентрических категорий в концептуальной модели естественного языка / Ю.М. Малинович. – Иркутск : ИГПИИЯ, 1998. – С. 26–39.
7. Настольная книга священнослужителя : В 8 т. – М. : Изд-во Моск. Патриархии, 1985–1989. – Т.2. – 196 с.
8. Фаворов Н. Руководство к церковному собеседованию или Гомилетика / Н. Фаворов. – Киев, 1858. – VIII. – 257 с.
9. Флоренский П. Храмовое действо как синтез искусств / П. Флоренский // Собрание сочинений. Т. 1. Статьи по искусству. – Paris, 1985. – С.41–62.
10. Davies J.G. A Select Liturgical Lexicon / J.G. Davies. – London, 1965. – 289 p.
11. Dix D.G. Shape of the Liturgy. – London, 19

**В. Куковська
(Чернівці)**

РОЛЬ ФОРЕНЗОНІМІВ У ЗДІЙСНЕННІ МОВЛЕННЕВОГО ВПЛИВУ НА СУД ПРИСЯЖНИХ У АНГЛОМОВНИХ ЗАХИСНИХ ПРОМОВАХ АДВОКАТА

У статті розглянуто сутність номінації учасників судового процесу в англomовних захисних промовах та їх роль у здійсненні ефективної мовленнєвої сугестії на суд присяжних. Встановлено, що найбільш вживаним типом форензонімів в промові адвоката є звернення до присяжних, що забезпечує сприятливу для захисника комунікативну ситуацію.

Ключові слова: звертання, звернення, апелятиви, форензоніми, мовленнєвий вплив, захисна промова.

Стаття посвячена дослідженню сутності номінації учасників судового процесу в англomовних захисних промовах та їх роль у здійсненні ефективної мовленнєвої сугестії на суд присяжних. В результаті проведеного аналізу встановлено, що частіше за все адвокат в своїй речі звертається до присяжних, що в значительній степені впливає на створення сприятливої для захисника комунікативної ситуації.

Ключевые слова: обращение, апеллятивы, форензонимы, речевое воздействие, защитительная речь.

The article investigates the nature of the nomination of trial participants in the English defensive speeches and their role in exerting a verbal impact on the jury. A verbal behavior of communicants is largely realizing through constant linguistic and behavioral patterns, among which an important place belongs to appeals. They signal about the socio-typed relationship between communication participants, which are established as part of a communicative act, and represent the attitude of a communicant to another one. In his speech, a barrister makes a special choice of possible means of address, exerting thereby an appropriate emotional and logical impact on the audience. Being a special group of appeals, forensonyms both carry specific information value and convey the emotional and expressive connotation of a saying that largely affects the creation of a favorable to the defender communicative situation. At the same time, forensonyms serve as a functional element of communication and are the main verbal means of address expression in barristers' speeches. They implicitly express the main intention of the defender as well. The analysis shows that defenders in their speeches refer the most to the jury, because at this stage of a court hearing the main task of a barrister is namely to convince the jury of the innocence of his client. In second place is the appeal to the prosecutor, which is aimed at leveling the judicial personality of the opponent. Next by the number of occurrences of forensonyms is an appeal to the defendant, whom a barrister provides personal status in his closing arguments. An appeal to the judge in defensive speeches is found the least.

Key words: address, appeal, forensonyms, verbal impact, defensive speech.

Постановка наукової проблеми. Проблема дослідження комунікативної взаємодії індивідів, орієнтації на діалогічну взаємодію адресата та адресанта, зумовлену їх соціальними ролями та особливістю комунікативної ситуації і середовищем спілкування, є одним із домінуючих напрямів сучасної лінгвістики.

Мовленнєва поведінка комунікантів значною мірою реалізується за допомогою сталих мовних і поведінкових стереотипів, важливе місце серед яких належить звертанням. Вони сигналізують про соціально-типізовані взаємовідносини учасників комунікації, які встановлюються в рамках комунікативного акту, та репрезентують ставлення одного учасника спілкування до іншого. Будучи основним вербальним засобом вираження адресованості, різні форми прямого звертання до учасників комунікативного процесу і непрямих звернень до осіб, що так чи інакше мають відношення до предмету бесіди, виступають функціональним

елементом спілкування. Вони несуть певне інформаційне навантаження, і в той же час передають емоційно-експресивну конотацію висловлювання.

Аналіз досліджень проблеми. У парадигмі сучасних лінгвістичних досліджень явище «звертання» та різні аспекти його вивчення привертають увагу багатьох вітчизняних та закордонних мовознавців (О. Потебня, І. Кучеренко, І. Яценко, І. Вихованець, Л. Гущина, Н. Глаголева та ін.). Особливості звертань вивчаються на матеріалі різних мов, а саме російської (Н. Формановська, В. Проничева, О. Бейліна), англійської (М. Форд, М. Олікова, Р. Браун), німецької (М. Макаров, Д. Хартманн, Х. Кретценбахер), французької (Л. Ришова, Т. Удилова) та ін. Дослідженню їх синтактичної природи та статусу у реченні присвячено роботи В. Бабайцевої, О. Бейліної, О. Потебні, О. Єсперсен та ін.). Комунікативно-прагматичний потенціал звертань вивчається у працях Н. Арутюнової, Г. Почепцова, Ф. Бацевича, І. Сусова та ін. Дане явище досліджувалось у різних функціональних стилях, визначаючи як його комунікативно-функціональні (В. Жумагулова, С. Войтович, Р. Гайсіна, І. Мальцев), так і структурно-семантичні (О. Бейліна, І. Іванова, О. Казанська, В. Гольдін) ознаки. Проте, незважаючи на велику кількість праць, присвячених вивченню особливостей звертань та звернень, а також їхньою ролі у текстах та дискурсах різних типів, функціонування у текстах англомовних захисних промов адвокатів досі залишається не дослідженим. Звідси, а також з загальної гносеологічної важливості проблеми вербальної реалізації мовленнєвої сугестії під час людської комунікації впливає актуальність та перспективність представленої роботи.

Мета і завдання статті. Мета роботи полягає у вивченні інтенціонального навантаження форензонімів, тобто номінації учасників судового процесу, які використовуються в адвокатських промовах для ефективного вербального впливу на суд присяжних.

Об'єктом дослідження є тексти сучасних англомовних адвокатських захисних промов.

Предмет даної роботи – особливості функціонування форензонімів у англомовних захисних промов адвокатів в суді.

Поставлена мета мотивує наступні завдання дослідження: конкретизація поняття «захисна промова адвоката»; розмежування термінів «звертання» та «звернення»; визначення поняття «форензонім»; дослідження особливостей використання форензонімів у адвокатських захисних промовах для здійснення ефективної мовленнєвої сугестії.

Матеріалом дослідження слугують десять успішних англомовних захисних промов адвокатів ХХ–ХХІ ст. (загалом 8500 мовленнєвих зразків).

Виклад основного матеріалу. Мова в адвокатській практиці виступає не тільки носієм інформації, але і засобом впливу на аудиторію. Мовленнєва діяльність адвоката на судовому засіданні має різні прояви і представлена, в тому числі, захисною промовою.

Під захисною промовою у юридичній літературі розуміють промову в судових дебатах, в якій з точки зору захисту підсудного дається аналіз доказів, викладаються міркування по суті обвинувачення, кваліфікації злочину, пропозиції щодо міри покарання, інші питання, які мають значення для правильного вирішення справи [9, с. 43]. Так, Н. Пригарина розглядає даний тип судової промови з урахуванням її риторичних особливостей і визначає її як «риторичний жанр спростування» [12, с. 31]. С. Начерна також трактує промову адвоката, зважаючи на її риторичну природу, як ділову публічну промову, судову за типом і дорадчу (відносно суду) за характером [11, с. 262].

У даному дослідженні захисна промова адвоката визначається нами як монологічна форма комунікації, яка характеризується ясністю словесного вираження, чіткістю цільових настанов, оцінюванням наданих доказів і наявністю наочних висновків.

Згідно з твердженням І. Морозової, даний тип виступу об'єднує дві функції: функцію повідомлення та функцію впливу [10, с. 64]. Тому, остання, на нашу думку, виступає основною функцією промови адвоката.

Важливе місце у здійсненні вербальної сугестії на суд присяжних належить зверненню адвоката до прокурора, підзахисного, судді та присяжних, оскільки, як зазначає М. Блох, будь-яке звернення до учасників комунікативного процесу є визначником інтенціональної спрямованості адвокатського виступу [10, с. 281]. Зрозуміло, що у своїй промові захисник здійснює спеціальний вибір можливих засобів звернення, тим самим, створюючи відповідний емоційний та логічний вплив на аудиторію. Вживаючи у своїй промові ту чи іншу форму звертання, адвокат надає своєму повідомленню певну прагматичну спрямованість, ілюктивне завдання якого передбачає відповідне сприйняття присяжними протилежних сторін судового засідання – прокурора та підзахисного.

У спеціальній літературі під звертанням розуміють «слово чи словосполучення слів, що називає особу (рідше предмет), до якого адресоване мовлення» [10, с. 279]. М. Олікова визначає звертання як «вживання іменників, займенників, субстантивованих прикметників або еквівалентних їм словосполучень для позначення осіб, до яких звернене мовлення мовця. Звертання є одним із мовних засобів для вираження відносин між людьми» [10, с. 280]. Проте дані дослідження надають тільки описову характеристику досліджуваного терміну, не вказуючи, при цьому, його функціональні можливості. Крім терміну «звертання» в спеціальній літературі вживається термін «апелятив».

Психологічне функціонування апелятивів Р. Серль описує наступним чином: «a speaker S utters a sentence T in the presence of a hearer H...directing the sentence at him... Switching to emphasize the degree of his commitment uses the address» [10, с. 282]. Дане пояснення психологічного впливу звертань відображає їх завдання у мові, як це запропоновано Н. Федорук, а саме «виконання апеляційної функції, встановлення і підтримка контакту між учасниками спілкування» [2]. При цьому, звертання несе певне психологічне навантаження, яке в тій чи іншій мірі сприяє виклику психологічного інтересу слухача.

На думку І. Корнійко, апелятиви виконують такі функції: «номінативну (іменуючи адекватно або неадекватно адресата мовлення) і керування комунікативним процесом (як в аспекті поетапного розгортання комунікативного акту, так і з погляду дотримання комунікантами принципу кооперації через взаємну роботу над іміджем)» [7, с. 13]. Така функціональна спрямованість свідчить про прагматичне навантаження звернень. Це, як зазначає І. Морозова, «кваліфікується як компонент семної структури слова, що матеріалізує екстралінгвістичну інформацію, яка співвідноситься з комунікативно-прагматичною ситуацією чи з її окремими параметрами» [10, с. 286].

У своїй роботі ми розмежуємо поняття граматичного звертання («direct address») і звернення («nomination», «appeal») [19]. Отже, граматичне звертання інтерпретуються нами у своєму традиційному розумінні як «слово або сполучення слів, що називають особу (рідше предмет), до якого адресується промова. Звертання – це власне прізвища і ім'я людей, назва учасників комунікативного процесу згідно зі ступенем спорідненості, за становищем в суспільстві, за професією, посадою, знанням» [18].

Щодо звернень, у даній роботі останні розуміються як згадування учасників комунікативного, у нашому випадку, судового процесу в адвокатській промові, тобто непряме апелювання до суду присяжних, прокурора, підзахисного, судді.

Порівняємо мовленнєві зразки надані нижче:

«*Your Honor, I don't think I have gone beyond the record at all*» [25].

«*Judge McCalla is going to tell you that that doubt is the doubt that you would have when...*» [26].

У першому наведеному прикладі об'єктивується пряме звертання «*Your Honor*» («Ваша Честь» – переклад мій), що вказує на пряму номінацію діяча, що є ритуальною формою звертання до судді у залі засідання. У другому наведеному прикладі «*Judge McCalla*» («Суддя МакКалла» – переклад мій) розглядається як звернення, тобто непряме згадування присутньої особи в адвокатській промові. Приймаючи до уваги спільну номінативну роль звернень і звертань, вживаних і промовах, що досліджувалися, у роботі використовуються узагальнююче поняття «**форензоніми** судової справи». Запропонований термін базується на понятті форензиса, що, згідно зі словником *Abbyu Lingvo* [17], розуміється як «судовий» і онім «те саме, що власне ім'я» [1]. За теорією М. Торчинського онімний простір має бути розділений на 6 онімних полів, до яких належать антропоніми (особові назви) [16, с. 92–93].

У процесі аналізу фактичного матеріалу виявлено наступні різні типи номінантів судової справи, що узагальнено розглядалися в наступних групах, а саме: *присяжні (jury, ladies and gentlemen)*, *прокурор (Manager, Prosecution, Court, Government, State)*, *підзахисний (Defendant)*, *суддя (Judge, Your Honor)*.

Встановлено, що адвокат у своєму виступі звертається до головних учасників суду, номінуючи їх у своїй промові згідно очікуваній реакції аудиторії.

Результати аналізу фактичного матеріалу свідчать про те, що найчастіше адвокат у своїй промові звертається до присяжних (49,5% випадків). Цей факт ми пояснюємо тим, що на даному етапі судового засідання завдання захисника – переконати саме присяжних у невинуватості свого клієнта, оскільки саме вони вирішують долю його підзахисного. Як зазначає Н. Івакіна, призначення захисної промови – перекаваліфікувати злочин після промови

обвинувача і обґрунтувати аргументи про зміни міри покарання [4, с. 75]. Тому, основною функцією промови адвоката є здійснення мовленнєвого впливу на суд присяжних.

Серед видів апеляції до присяжних на першому місці знаходиться займенник «you», що засвідчено у 27,6% випадків форензонімів. Особові займенники, як зазначають дослідники, виступають «засобами індивідуалізації» [15], тому, використовуючи у своєму виступі індивідуально-особистісне звернення «you», адвокат апелює до особистості кожного з присяжних. Наприклад: «**You** hold all witnesses up to the same standard. You look at the reasonableness of what they have to say. You look at their bias or interest. **You** look at their demeanor on the stand. **You** use your common sense» [21].

Друге місце за частотністю вживання (10,8%) посідає узагальнено-особовий займенник «we». Завдяки зверненню такого типу адвокат проявляє солідарність з судовою аудиторією та залучає її до імовірної співпраці. При цьому, він ототожнює себе з однієї сторони з підзахисним, а з іншої – з присяжними, тим самим ставить себе, підзахисного і присяжних по одну сторону суду, а прокурора – по іншу. Такий висновок цілком узгоджується з одним з головних принципів нейролінгвістичного програмування, що називається мовленнєві «ключі доступу» [2, с. 94–95]. Наприклад: «**But I think we all** know that those are cases that he read. **We all** know that they're written by judges, and **we all** know that you can go to a law library, pull out a box just like Lloyd said, and look it up and read it» [23].

Третім за частотою вживання є пряме звертання «Ladies and gentlemen», що засвідчено у 6,5% випадків. Як зазначає О. Комлева, «позначаючи конкретного адресата, адресант розгортає комунікативну стратегію з орієнтацією саме на даного адресата. Заміна чи виключення звертання з тексту приведе до руйнування структури останнього [6, с. 158]. Наприклад: «**And I ask you to find him not guilty without hesitation, and, ladies and gentlemen, I ask you to do it with dispatch. Thank you very much**» [27].

Наступна за частотністю група форензонімів – це апеляція до прокурора (28,1% від загальної кількості). У даному випадку, адвокат найчастіше використовує неозначено-особовий займенник «they» (у 18,9% випадків), який традиційно розуміється не тільки як особовий займенник третьої особи множини, але й як неозначено-особовий.

Як вказують І. Іванова та В. Бурлакова, він «може отримувати значення узагальненої вказівки на невизначених осіб, тобто функціонувати як невизначено-особовий займенник» [5]. На відміну від «we» та «you», які, в тій чи іншій мірі, вказують мовця, даний займенник «не містить ні мовця, ні уявного співрозмовника; він позначає дуже широку і зовсім невизначену кількість осіб» [там же]. У свою чергу, обмеженість індивідуальності, її стандартизація та колективізація «є чинником пригнічення, нівелювання особистості» [8].

Апелюючи до прокурора таким чином, захисник нівелює особистість прокурора з однієї сторони, не бажаючи прирівнювати його з «Government» (1,9%), «State» (0,9) чи «Court» (0,6), а з іншої – уникає його персоніфікації, тобто звертання по імені (1%). Тому, адвокат в основному називає його «they», на другому місці – «Manager» («Розпорядник», «Організатор») (2,4%), на третьому – «Prosecution» (2,3%). Таким чином, захисник знеособлює прокурора та зводить обвинувачення на рівень механічної організації процесу. Наприклад: «**They** delayed unconscionably routine procedures in notifying the Coroners. **They** didn't call the criminalist out on time and yes, they allowed this investigation to be infected by a dishonest and corrupt detective. **They** did that in this case» [21].

На третьому місці за кількістю вживань знаходиться апеляція до підзахисного (у 24,9% випадків). Найчастіше адвокат звертається до нього по імені, що складає 15,5% від загальної кількості. Називаючи свого клієнта власним ім'ям, адвокат персоніфікує його, роблячи таким чином, ближчим до присяжних [15]. Наприклад: «**But here in America, when a criminal charge is brought against somebody, and that includes Tommy Cryer, under our system the government must prove its case beyond a reasonable doubt**» [25].

Друге місце у даній групі за частотою вживання посідає звертання «Defendant» (7%). Наприклад: «**Now, with two miles of vacant seawall there, gentlemen, Bundy tells you that this Defendant** picked the very spot where he, Bundy, is sitting to meet with Lee Harvey Oswald to turn over money to Oswald» [22].

Встановлено, що адвокат у своїй промові майже в однаковій кількості апелює до прокурора і підзахисного. Проте, використовуючи займенник «they» по відношенню до прокурора, захисник знеособлює його, і в той час, як називаючи підзахисного по імені, він надає йому особистісний статус, що сприяє відношенню присяжних до підзахисного як до

особистості, людини їм знайомої та симпатичної. Під особистістю у психології розуміють багатомірну і багаторівневу систему психологічних характеристик, які забезпечують індивідуальну своєрідність, тимчасову і ситуативну стійкість поведінки людини [13, с. 202].

Звернення до головуючого засідання, тобто судді, зустрічається тільки у близько 1% від загальної кількості вжитих мовних одиниць. Така ситуація пояснюється тим, що головна аудиторія адвоката – це присяжні, саме вони вирішують долю його підзахисного. Навмисно обмежуючи роль судді у судовому процесі і, таким чином, висуваючи присяжних у своїй промові на перший план, він підштовхує присяжних до активної підтримки своєї позиції. З іншого боку, адвокат звертається до судді у вигляді прямого звертання задля регулювання судового процесу (а) чи з проханням про перерву чи дозволу на щось (б), наприклад: (а) «*Thank you, Your Honor*» [24]; (б) «*Before we do, Your Honor, do we have 12 copies of the transcript?*» [24].

Слід також зазначити, що традиційно адвокат звертається до судді на початку захисної промови, або питаючи про дозвіл її розпочати, використовуючи при цьому шаблонну фразу «*May I/it please the court*», або дякуючи судді за надане слово. Наприклад: «*The Court: Mr.Zwerling are you going to close for the defense? - Mr.Zwerling: Thank you, Your Honor*» [24].

Висновки. Підсумовуючи отримані дані, можна зробити висновок, що різні типи форензонімів, тобто номінації учасників судового процесу, у ході адвокатської промови несуть значне комунікативне навантаження, і при цьому, імпліцитно виражають інтенцію адвоката. Передаючи прагматичні настанови захисника, з одного боку, з іншого – вони насичують промову емоційними компонентами, що, в свою чергу, відіграє велику роль для створення сприятливої комунікативної ситуації для здійснення адвокатом ментально-мовленнєвого впливу на аудиторію. **Перспективним** вважаємо компаративне дослідження функціонування форензонімів у різних композиційних частинах захисної промови адвоката та інших видах судової промови.

Список літератури

1. Варбот Ж. Ж. Краткий понятийно-терминологический справочник по этимологии и исторической лексикологии // Ж. Ж. Варбот, А. Ф. Журавлев. – Российская академия наук, Институт русского языка им. В. В. Виноградова РАН, Этимология и история слов русского языка, 1998. – 54 с.
2. Гаврилов Д. А.. Нейролингвистическое программирование (НЛП) для всех / Д. А. Гаврилов, Н. А. Добринина. – М. : Вече, 2009. – 368 с.
3. Дашко Л. Т. Внутрішньотекстова семантика позитивно-емоційних вокативів у п'єсах В. Шекспіра [Електронний ресурс] / Л. Т. Дашко // Наука і життя : сучасні тенденції (29-31.05.2014). – Режим доступу: <http://int-konf.org/konf052014/790-dashko-l-t-vnutrshnotekstova-semantika-pozitivno-emocynih-vokativv-u-pyesah-v-shekspra.html>.
4. Ивакина Н. Н. Основы судебного красноречия (риторика для юристов). Учебное пособие / Н.Н. Ивакина. – М. : Юристъ, 2000. – 384 с.
5. Иванова И. П. Теоретическая грамматика современного английского языка / Иванова И. П., Бурлакова В. В., Почепцов Г. Г. – М. : Высш. школа, 1981. – 285 с.
6. Комлева Е. В. Апеллятивность в языке и речи (на материале современного немецкого языка / Е. В. Комлева // Вестник Ленинградского государственного университета им. А. С. Пушкина. – 2008. – № 5 (19). – С. 152–164.
7. Корнійко І. В. Звертання як динамічний засіб вираження зверненості мовлення (на матеріалі сучасної німецької мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / І. В. Корнійко. – К., 2000. – 16 с.
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
9. Молдован В. В. Риторика: загальна та судова / В. В. Молдован. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 320 с.
10. Морозова І. Б. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії : Монографія / І. Б. Морозова. – Одеса : Друкарський дім, 2009. – 384 с.
11. Начёрная С. В. Судебная защитительная речь – аргументированная речь в аспекте юридической риторики / С. В. Начёрная // Вестник «Челябинского государственного педагогического университета». – 2009. – № 12. – С. 255–264.
12. Пригарина Н. К. Об особенностях системы аргументации судебной речи / Н. К. Пригарина // Вестник Волгоградского государственного ун-та. Серия Языкознание. – 2009. – №1(9). – С. 28–33.
13. Психология : учебник для гуманитарных вузов / Под общ. ред. В. Н. Дружинина. – СПб. : Питер, 2001. – 656 с.
14. Степанов О. М. Основы психологии і педагогіки / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2012. – 528 с.

15. Стрілець І. Способи апеляції в етикеті української і польської мов / Інна Стрілець // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2009. – Вип. 4. – С. 273–283.
16. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови: дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 / Михайло Миколайович Торчинський. – К., 2010. – 502 с.
17. Електронний словник Abbyu Lingvo [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.lingvo.ua/uk>. – Назва з екрану.
18. Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов : Пособие для учителя / Д. Э. Розенталь, М. А. Теленкова – Изд. 3-е, испр. и доп. – М. : Просвещение, 1985. – 400 с.
19. Dictionary of Grammar : [Geddes & Grosset]. – New Lanark ML11 9D, Scotland : David Dale House, 1998. – 255 p.
20. Closing arguments - MSN.com [Electronic resource]. – Mode of access : URL : http://msnbcmedia.msn.com/i/MSNBC/Sections/NEWS/120518_Edwards_Closing_Arguments.pdf. – Title from the screen.
21. Closing argument of Johnnie Cochran (excerpts) [Electronic resource]. – Mode of access : URL : <http://law.umkc.edu/faculty/projects/frtrial/Simpson/cochranclose.html>. – Title from the screen.
22. Clay Shaw Trial Transcripts [Electronic resource]. – Mode of access : URL : <https://www.maryferrell.org/mffweb/archive/docset/getList.do?docSetId=1016&page=3&sortBy=title>. – Title from the screen.
23. Lloyd Long Court Case Transcript (part 7) [Electronic resource]. – Mode of access : URL : <http://home.hiwaay.net/~becraft/LloydLong7.htm>. – Title from the screen.
24. Sample Closing Arguments Transcripts [Electronic resource]. – Mode of access : URL : http://defensewiki.ibj.org/index.php/Sample_Closing_Arguments_Transcripts. – Title from the screen.
25. Tom Cryer Trial - Volume 4 - Truth Attack [Electronic resource]. – Mode of access : URL : http://www.truth-attack.com/jml/images/stories/PDF/Cryer_trial_Volume_IV.pdf. – Title from the screen.
26. United States of America vs. Vernice Kuglin [Electronic resource]. – Mode of access : URL : http://www.constitution.org/tax/us-ic/kuglin/kuglin_transcript_030807_vol_4.txt. – Title from the screen.
27. 1966 Trial Transcripts – Sam Sheppard Case [Electronic resource]. – Mode of access : URL : http://engagedscholarship.csuohio.edu/sheppard_transcripts_1966/5/ – Title from the screen.

О. Куца
(Тернопіль)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто поняття «аудіовізуальний переклад» (АВП); коротко описана історія викладання АВП; визначено освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки аудіовізуальних перекладачів; вказані програми для створення субтитрів; зазначені й охарактеризовані особливості та труднощі викладання АВП у ВНЗ.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, освітньо-кваліфікаційний рівень, програмне забезпечення, технічне обладнання, викладач-практик

В статье рассмотрено понятие «аудиовизуальный перевод» (АВП); кратко описана история преподавания АВП; определены образовательно-квалификационные уровни подготовки аудиовизуальных переводчиков; указаны программы для создания субтитров; отмечены и охарактеризованы особенности и трудности преподавания АВП в ВУЗе.

Ключевые слова: аудиовизуальный перевод, образовательно-квалификационный уровень, программное обеспечение, техническое оборудование, преподаватель-практик

The notion of audiovisual translation (AVT) is studied; history of AVT teaching is briefly described; education and qualification levels of audiovisual translators are determined; subtitling programs are mentioned; peculiarities and cruxes of AVT teaching are denoted and characterized in the article.

Key words: audiovisual translation, education and qualification level, software, technical equipment, lecturer-practitioner

Постановка проблеми. Різні аспекти викладання аудіовізуального перекладу (АВП) є ще малодослідженими. Про це у своїх працях наголошують й науковці, зокрема, Дж. Сінтас [5, с. 3]. Дослідник також зазначає, що лише декілька ВНЗ у цілому світі прийняли виклик сучасності й включили у програму навчання майбутніх перекладачів окремі модулі, які сприяють формуванню умінь та навичок АВП. Найбільше уваги приділяють навчанню субтитрування, дублювання та закадрового озвучення.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремі аспекти АВП висвітлені у працях Г. Андерман, А. Бартоломе, В. Горшкова, Г. Кабрера, Д. Кяро, Р. Матасов, Дж. Діас Сінтас, М. Снеткова,